

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Ad Adrianvm Sextvm Pontificem Maximvm. Thomæ De Vio Caietani
Cardinalis Sancti Sixti. In Tertiæ Partis D. Thomæ Aquinatis
Commentarios, Præfatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

AD ADRIANVM SEXTVM PONTIFICEM MAXIMVM.

THOMAE DE VIO CÂIETANI
CARDINALIS SANCTI SIXTI.

In Tertiæ Partis D. Thomæ Aquinatis Commentarios,

P R Æ F A T I O.

Sapientia attingit à fine vsque ad finem fortiter, ac disponis omnis suauiter. Sâpien. 8.

T si diuinam hanc sententiam beatissime pater in mûdi administra-
tione, Deus Opt. Max. omni tempore verissimam esse ostendit, dū
sua præpotente vi, hæc omnia pulcherrima opera effecit, quæ vide-
mus, atque pro sui incomprehensibilis consilij prudentia, & beni-
gnitate, cum magno vsu, & commoditate generis humani, in de-
bitos fines dirigit vniuersa, superioribus tamen diebus singulari
quadam ratione, altitudinem illam diuitiarum sapientiæ, &
scientiæ suæ qua fortiter, & suauiter agit, sese ad nos inclinasse, clarioribus omni luce
signis ostendit. Nam quum pro deligendo Pont. Max. in conclauis essemus, vndeque il-
læ comitiorum quodam quasi æstu efferuescerent, tantoque impetu studiorum, huc illuc
incertæ ferrentur, ita vt nulla deinde iam spes in tanta patrum dissensione, creandi Pon-
tificis haberetur, ecce repente æterna sapientia amisso in nos spiritus sancto, qui quon-
dam super aquas ferebarur, fluctus varios motusque petentium sedauit, atque humanos
connatus deuicit fortiter. Ad vnus namque vocem (vt de Ambrosio legitur) qua Cardi-
nalis Derthufensis Pontificatu Max. dignus ostendebatur, ita Deo agente omnes commo-
ti sunt, vt sine mora omnium suffragijs in summum Pont. deligereris. Quis verò digitum
Dei hunc fuisse non videat? nam quum hominum consilio ex fauoribus ea res agitur,
petitorum præsentia, quæ urgeat, principum gratia, & fauor, cæteraque id genus quàm-
plurimum valere solent. Tantum verò abest, vt eiusmodi tu rationibus fretus, quibus
homines niti consueuerunt, hanc celsissimam Apostolicæ dignitatis sedem conscenderis, vt
quum Hispaniam Prouinciam Cæsaris nomine gubernares, patribus fere omnibus igno-
tus, principumque fauores ad alios accederent, à te vno vnus spiritus sanctus non recesserit,
sed omnes vicerit fortiter, vt nulla habita ratione absentia tua, quæ non parum detrimen-
ti Christianæ Reipub. afferre posse videbatur, nulla, quòd nunquam Romæ fuisses, id
quod periclitanti ecclesiæ ac præsentaneo remedio indigenti obesse non nihil suspicari po-
teramus: nulla, quòd Cæsaris Doctor, & pater exiitisses, quæ res factiosorum mentes,
quàm maxime perturbare potuisset; suffragantibus omnibus ad tanti honoris culmen
euectus sis. Præferebat certe nostris oculis spiritus ille sapientiæ, & fortitudinis, lumen
quoddam immensum religionis, pietatis, prudentiæ, liberalitatis, integritatis, & erudi-
tionis tuæ: quibus excellentissimis virtutibus, in tanti muneris functione adhibitis, & ab-
sentia tua, & nunquam visa à te Romæ, damna siqua forent cumulatissimè sarcines, re-
que non Cæsari singularem, sed cæteris etiam principibus omnibusque alijs Christianis
populis pastorem, doctorem, & patrem communem exhiberes. Fortiter igitur nobil-
cum egit Deus fortis, vt sic itidem suauiter cuncta disponeret. Quid enim suauius eccle-
siæ euenire poterat hoc tempore quo turpissimis moribus sedata, bonis spiritalibus de-

stituta, ignorantia tenebris obsessa, nouis hæresum tempestatibus agitata, bellorum tumultibus inter Christianos principes concussa, Turcarum impietate labefactata ac diminuta existit, quid inquam suauius sponse istius ecclesie tot ac tantis malis afflictæ euenire poterat, quàm te sponsum datum diuinitus intueri? Qui innocentia, & vitæ integritate veterem illam ecclesie sanctimoniam in nostram ætatem reuocaturus sis, qui summo studio ac diligentia nihil non instauratum relinques, qui sanctæ doctrinæ splendore illo, qui in tot libris quos edidisti lucet, omnem ignorantie caliginem dissipabis. Qui clarissima tua autoritate, diuino iudicio nunc tantum amplificata, & nationem Germanam, apud quam semper valuisti quàm plurimum, omnibus hæresum maculis, quæ nunc in illa funduntur expurgabis, & inter Christianos principes compositis rebus, ferocem Turcam magnis copiis Italie ministrantem retardabis, exterminabisque. Credo æquidem (nec vana erit fides) optimum Deum, qui suis manibus te in hac Petri sede collocauit, istam etiam tibi aduersus Turcas felicem victoriam reseruasse, vt prius reformatis per te Christianorum, & sacerdotum præcipuè Moribus, Barbaræ illæ nationes, tum demum credere incipiant in Christi ecclesia veram esse religionem, & pietatem, quod ob multorum vitæ turpitudinem hætenus illis incredibile vitum est. Quemadmodum igitur diuina sapientia in te deligendo attingit à fine vsque ad finem fortiter, ac suauiter vniuersa disposuit, ita & tu cum primis religione tum illa etiam qua maxime fulges sapientia, & consilio, in gubernanda republica Christiana, fines totius orbis attinges fortiter, suauiterque, prophana, & sacra diliones. Ita enim Christianorum omnium vota exposcunt, qui prope voce vna in te spem illam sese habere clamant, vt cuncta instaures ac reformes. Ita virtus tua, & integritas requirunt, quibus res omnes quantacunque sint & quantumuis difficiles, te iam pridem gerere, & conficere posse probauisti. Ita demum mirabilis hæc tui electio, quæ ab illo qui facit mirabilia magna solus profecta est, merito, & optimo suo iure postulat, vt iuste iudices in nationibus, ruinas ecclesie impleas, avaritiæque tanquam hydræ capita renascentia, igne charitatis extirpes. Mihi vero in hoc communi Christianorum gaudio, quo maxime tandem meæ lætitiæ signum aliquod & iudicium exhiberem, oblata est occasio ista, disponente suauiter spiritulando, vt hæc nostra in Tertiam partem Diui Thomæ Commentaria licet superiori anno absoluta fuissent, vsque in præsens tamèn in publicum non exirent, quo sic tibi nominatim illa dedicarem. Cui enim alij potius? Pulchre siquidem congruit, vt has nostras de Christo elucubrations, tibi Christi Vicario consecremus, iudexque illarum sis, & censor, qui eruditissimus, & ouium Christi pastor existis, vt quum de tuo nutu Christianarum rerum summa pendeat, nihil eorum, quæ ad doctrinam pietatis pertinent, absque tua censura, & comprobatione peruulgetur. Illum igitur cui laboraui, quique non in furore, sed benignitate sua te principem nobis dedit, precor vt sanctitatem tuam, quàm maxime longeuam esse velit, quo felici successu de tot malis subleuata ecclesia, in dignitatem pristinam restituatur. Vale Pater Beatissime. Romæ die X. Martij. Anno salutis. MDXXH.